

Herrgårdsnoveller

I. Turgenev

January 27–28, 2007

Det ryska 1800-talet utövar en förunderlig fascination. En del av denna fascination ligger i det nostalgiska återskapandet av ett samhälle vars inre motsättningar och skriande orättvisor gjorde det moraliskt oförsvarbart, och varje rätttänkande individs plikt att medverka till dess upplösning. Men konsten är inte moralisk, den fiktive individen har ingen själ, även om det i konstens arsenal ingår att skapa illusionen därom, så den moraliska dimensionen föreligger helt enkelt inte. I fantasins värld kan vi ostraffat begåsåväl hjåltedåd som illdåd, det betyder i slutändan ingenting.

Tre berättelser av Turgenev. Var och en har sin lilla intrig, ofta lite krystad, och mera tillgripen som en förevänding. Vad som egentligen inspirerar författaren är inte historien som sådan, (men utan en stadgande historia vad vore en berättelse? det vore som en middagsbjudning utan middag) utan tillfällena att dröja sensuellt vid en bortflyende verklighet. Vad som fäster sig i minnet är de täta hallonsnåren i vilka pigorna försvinner i idog bärplockning, eller nässlorna som växer mot den förfallna husväggen. Het sommargrönka manas fram i en berättelse, kylig vintersnö i en annan.

Den första berättelsen presenterar en kylig förförare, som med infam slughet förför, förråder och driver i fördärvet en oskyldig kvinna och hennes naive fästman. Allt presenterat inramat bokstavligen som i en tavla hängandes på en vägg förstrött uppmärksammat av den berättande gästen. Den andra berättelsen är än mer patetisk, om en dövstum kraftkarl och hans tafatta kärlek för en liten hund som han förväntas ta död på, och mycket riktigt gör. Jag må erkänna att jag läste det med bestörtning, besjälades inte bara huvudpersonen men den stackars hunden, gripandes av indignation över den elaka herrskapsfrun. Den sista berättelsen dock, dedikerad till obrottslig kärlek fann jag däremot betydligt mindre engagerad. En gammal man, ett lallande dement vrak, en gång en brigadär, ruinerad både till kropp och själ av en olycklig och obesvarad kärlek, utnyttjad och urlåst. Man hastar med läsandet tills eländet tar slut, men den stilla fisktjärnen glömmer man aldrig, liksom hallonbusken, och den förväntan historien dock gestalterar.

January 29, 2007 **Ulf Persson:** *Prof.em, Chalmers U.of Tech., Göteborg Sweden* ulfp@chalmers.se